

Korte studies in Mattheüs (99)

De Bergrede (4)

De woorden van de Heere liggen verankerd in de Tenach. Hij kwam als een Dienaar van de besnijdenis (Rom. 15:8). Hij is geboren onder de wet (Gal. 4:4). Hij is als de Zoon van David, de Zoon van Abraham geboren. Hij was een Israëliet uit de stam van Juda. Hij hoorde volwaardig tot het volk van God. Hij groeide op met de leringen in de synagoge. Iedere sabbat werd de boekrol geopend en werd er uit de wet, de profeten en de overige geschriften gelezen. De Tenach voorzegt het Koninkrijk en in Zijn prediking kondigt Hij aan dat het nabij gekomen is. Hij is immers de Koning!

Als we dit ons goed realiseren, dan verwachten we niet anders dan dat de woorden van de Heere aansluiten bij de woorden uit de Tenach. Ook als Hij de Bergrede uitspreekt. Ik bedoel: Hij spreekt niet opeens in een heel nieuw jargon. Hij sprak woorden die mensen konden begrijpen. Natuurlijk leerde Hij niet als de Schriftgeleerden. Als Hij sprak, droegen de woorden kracht en leven. Hij legde de Tenach uit op een manier zoals nog nooit iemand anders dat had gedaan. Maar niettemin: het sloot aan bij de Tenach.

Wat wil ik met dit alles zeggen?

Dat we, denk ik, heel veel kunnen leren van de woorden die de Messias sprak, als we ze proberen te herleiden tot de Tenach; als we de betekenis van Zijn woorden daar proberen te vinden en proberen te achterhalen hoe Hij die woorden gebruikte en toepaste.

Laten we beginnen met de eerste zaligspreking.

‘Zalig zijn de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen.’ (Mat. 5:3).

Het woordje voor ‘zalig’ hebben we al gezien en wat voor de mensen in Israël het Koninkrijk der hemelen was, hebben we ook al gezien.¹ Maar wie worden er bedoeld met ‘de armen van geest’? De toevoeging ‘van geest’ geeft aan dat het niet zomaar over mensen gaat die weinig of geen geld hadden. Die zullen er ook wel toe hebben behoord, maar arm zijn op zich was geen reden tot toegang in het Koninkrijk.

Het Griekse woordje voor ‘armen’ is *ptochoi*. De Heere sprak niet in het Grieks tegen Zijn discipelen of Zijn toehoorders in het algemeen. De vraag is dus welk Hebreeuws (of Aramees) equivalent heeft de Heere hier gebruikt, wat later vertaald is naar *ptochoi*?

Hetzelfde woordje vinden we regelmatig terug in het nieuwe testament en het wordt (in de SV) bijna voortdurend vertaald met ‘armen.’² Voor ons is Mattheüs 11:5, 6 nuttig om te bezien.

‘Blinden worden ziende en kreupelen kunnen lopen; melaatsen worden gereinigd en doven kunnen horen; doden worden opgewekt en aan armen wordt het Evangelie verkondigd; en zalig is hij die aan Mij geen aanstoot neemt.’ (Mat. 11:5, 6).

De Heere gaf dit als antwoord aan degenen die door Johannes in de gevangenis naar Hem toe werden gestuurd. Hij verkeerde kennelijk in een mentale crisis³ en hij vroeg zekerheid omtrent de Messias. Was Hij werkelijk Degene Die komen zou? Of moeten we een ander verwachten? Dat was in het bijzonder voor Johannes een cruciale vraag. Als Hij niet Degene was Die men

¹ Zie de studies 90, 93 en 94 in deze serie.

² De uitzonderingen zijn Lukas 16:20 en 22. Daar is het ‘bedelaar’.

³ Dat kan iedereen overkomen.

verwachtte, dan was de hele roeping van Johannes nutteloos – erger nog, een leugen – geweest. Dus Johannes vroeg, bij monde van twee van zijn discipelen: bent U het?

De Heere verwijst hen naar de Schrift in het bovenstaande antwoord. Onderdeel van dat antwoord was:

‘armen wordt het Evangelie verkondigd.’

Dat is wat de Heere deed. Hij verkondigde het Evangelie van het Koninkrijk. De ‘armen’ werden zaliggesproken, omdat zij dit Koninkrijk zouden ontvangen.

Dit antwoord van de Heere aan Johannes ligt verankerd in de profeet Jesaja. We mogen er gerust vanuit gaan dat Johannes de Schriften van Israël kende en dat hem in het bijzonder de profeet Jesaja in zijn geheugen en in zijn hart gegrift stond. Daarnaast verwijst de Heere in (op zijn minst) drie teksten.

De eerste is Jesaja 29:17-19.

‘Is het niet nog een klein moment totdat de Libanon zal veranderen in een vruchtbaar veld, en het vruchtbare veld als een woud beschouwd zal worden? Op die dag zullen de doven horen de woorden van het Boek, en, verlost van donkerheid en duisternis, zullen de ogen van de blinden zien. De ZACHTMOEDIGEN zullen blijdschap op blijdschap hebben in de HEERE en de armen onder mensen zullen zich in de Heilige Israëls verheugen.’ (Jes. 29:17-19).

De Septuagint vertaalt het Hebreeuwse *anaviem* met *ptochoi*. In bovenstaande tekst is dat in het Nederlands vertaald met ‘zachtmoedigen’. Dat zijn de armen, de verdrukten, de nederigen. Zij zijn het tegengestelde van het onderwerp van het volgende vers: ‘de geweldpleger’, ‘de spotter’, ‘allen die uit zijn op onrecht’.

In deze tekst zien we hoe op die dag de doven zullen horen en de ogen van de blinden zullen zien en hoe de armen, de *ptochoi*, zich zullen verblijden. Zij zullen zich verblijden, omdat hun het Evangelie van het Koninkrijk wordt verkondigd.

Dit laatste staat er wat duidelijker in Jesaja 61:1

‘De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap [dat is het Evangelie] te brengen aan de zachtmoedigen⁴.’ (Jes. 61:1).

Of met de woorden van de Heere tegen de twee discipelen van Johannes: de armen wordt het Evangelie verkondigd.

Een andere tekst waar de Heere naar verwijst in Zijn antwoord aan Johannes staat in Jesaja 35. Die bewaar ik voor de volgende studie en dan zullen we die combineren met de volgende zaligspreking.

⁴ Hebreeuws: *anaviem*, Grieks (Septuagint) *ptochoi*.